

Høringsuttalelse, evalueringsutvalget for flodbølgekatastrofens rapport. Norsk Folkehjelps kommentarer.

1. Bakgrunn

Norsk Folkehjelps internasjonale engasjement i mer enn 60 år plasserer organisasjonen som en sentral norsk aktør innen langsiktig bistandsarbeide. Organisasjonen gjennomfører ulike prosjekter i 30 land og implementerer i ihht. gjeldende internasjonale strategi nødhjelpsaktiviteter eller katastrofehjelp primært der hvor eksisterende egne kapasiteter kan anvendes for slik innsats. Norsk Folkehjelp er en av verdens ledende organisasjoner innen humanitær mine- og eksplosivrydding. Vår mineryddingskompetanse og kapasitet er også en del av NOREPS systemets beredskapsopplegg for norsk assistanse ved kriser og katastrofer.

2. Aktiviteter i Norsk Folkehjelp knyttet til flodbølgen

Av de land og regioner som ble rammet av flodbølgen, var det bare på Sri Lanka at vårt eksisterende apparat kunne aktiveres umiddelbart for innsats for de flodbølgerammede. Våre 650 mineryddere nord på Sri Lanka var alle i såkalt "stand down" modus på grunn av juleferie, de fleste expats tilknyttet programmet befant seg i andre land. Til tross for dette ble det i de første timene tatt et lokalt initiativ fra minerydderne, i samråd med de expats som var tilstede, som resulterte i at om lag halve styrken og alt tilgjengelig materiell ble satt inn i hjelpearbeidet og arbeidet ble raskt forsvarlig organisert og gjennomført bare minutter etter at bølgen traff land. Fra Norsk Folkehjelps hovedkontor i Oslo begynte man tilbakekallingen av personell på juleferie umiddelbart, og de fleste internasjonale ekspertene var tilbake på plass i løpet av få dager. Bare to dager etter at bølgen traff land var den første nødhjelpskonvoien fra Colombo på plass med forsyninger til katastrofeområdet. I tillegg til dette valgte Norsk Folkehjelp å bruke deler av minerydderressursene i den initielle fasen av hjelpearbeidet for å imøtegå påstander framsatt i internasjonale pressemeldinger om at landminer flyttet av flodbølgen var en alvorlig hindring for hjelpearbeidet. Dette ble raskt avkreftet av våre eksperter. Organisasjonens sentrale ledd, internasjonal avdeling, kommunikasjonsavdeling og ledelse var således meget raskt i gang med både iverksettelse av nødhjelp, analyse og datainnsamling, og i inngrep med norske myndigheter både sentralt og med ambassaden i Colombo. Av Utenriksdepartementets globale avdeling, seksjonen for humanitær bistand og menneskerettigheter fikk Norsk Folkehjelp umiddelbar godkjenning av muntlig forespørsel om å reallokere midler tildelt for minerydding til nødhjelpsarbeidet søndag 26 desember. For øyeblikket er Norsk Folkehjelp over i gjenoppbyggingsfasen i Vanniregionen nord på Sri Lanka i samarbeide med lokale myndigheter og lokale og internasjonale organisasjoner.

3. Evalueringsutvalgets rapport

Norsk Folkehjelp ser ingen grunn til å kommentere de forhold i rapporten som beskriver sentrale myndigheters krisehåndtering.

Norsk Folkehjelp fastslår at vår dialog og samhandling med relevante ledd i Utenriksdepartementet forløp uproblematisk og uten forsinkelser. Den situasjonsforståelse, kompetanse og tilstedeværelse som ble utvist av saksbehandlere i departementet førte til at Norsk Folkehjelp fikk den finansielle trygghet vi trengte for å organisere og implementere våre nødhjelpsaktiviteter på best mulige måte. Den øvrige dialogen og informasjonsutvekslingen med departementet og ambassaden omkring de faktiske forhold i katastrofeområdet bidro også sterkt til å øke kvaliteten på den assistanse som ble gitt i denne første fasen.

Norsk Folkehjelp vil i det følgende kun kommentere forhold i evalueringsrapportens kapittel 17 "Anbefalinger".

I utgangspunktet synes den skisse som utvalget tegner av en framtidig krisehåndteringsorganisasjon som fornuftig. Den delen av skissen som omtaler den operative ledelse og operativ ledelses rolle, ansvar og oppgaver (17.2) er langt på vei slik de store frivillige organisasjoner allerede organiserer seg og håndterer sine oppgaver i forhold til kriser. Erfaringer og kompetanse fra de store frivillige organisasjonene som har bakgrunn fra krisehåndtering internasjonalt, bør derfor involveres og inkluderes i diskusjonen om dannelsen av en fleksibel og handlekraftig ledelse av krisehåndterings operative aspekter. Det bør også vurderes hvorvidt disse formelt skal ha en rolle i en endelig organisering og drift av det ledd som omtales i rapporten som "Operativ ledelse".

Også den såkalte utrykningsenheten bør vurderes oppsatt med en formell involvering og inkludering av elementer og kapasiteter som man normalt finner i de store frivillige organisasjonene som har lang og erfaring med krise- og katastrofehandtering, og som nærmest regelmessig håndterer slike. Uavhengig av mandater og modaliteter bør de frivillige organisasjonene kartlegges med tanke på å identifisere analyse- og implementeringskompetanse for den såkalte utrykningsenheten. Kartlegging av eksisterende innsatsområder(tilstedeværelse) og kapasiteter hos de frivillige organisasjonene kan gi en mye kortere responstid for en utrykningsenhet og et mykere anslag til de krisehåndteringsaktiviteter man setter i verk.

Under avsnittet "Systemer" mener vi at oppgradering av materiell og fokus på opplæring er et meget avgjørende punkt for å drive krisehåndtering. Men dette alene er ikke tilstrekkelig. De systemvalg man gjør bør i tillegg ha grensesnitt som sikrer kompatibilitet med øvrige aktørers systemer, i særdeleshet bør man konsultere/ vurdere de frivillige organisasjoners valg av utstyr og programvare for kommunikasjon og datainnsamling etc. som er i daglig bruk ute i felten.

Under 17.4 behandles behovet for gode planverk. Utvalgets synspunkter om den vitale nettverksbaserte komponenten i systemet mener vi er riktig tilnærming. Vi anser det derimot som ikke tilstrekkelig at bare utenriksstasjonene skal ha oversikt og drive disse nettverkene av norske aktører. Det bør også fra sentralt hold utvikles en holdning til og kompetanse på hva disse nettverkene særskilt kan levere til ulike typer kriser og katastrofer. Da nettverk ofte kan være labile over tid, er det også vesentlig å utvikle relasjoner til nettverkens norske hovedkontorer for å gjøre tilpasninger som følge av endringer i oppdrag og tilstedeværelse over tid.

4. Konklusjon

Norsk Folkehjelp anser at rapporten som helhet , og dens format og struktur, er meget ryddig og et verdifullt innspill for en ny giv i nasjonal organisering og håndtering av framtidige kriser internasjonalt. Våre essensielle innspill peker på at det er behov for en større involvering av den kompetanse og erfaring som mange av de frivillige organisasjonene besitter. Dette gjelder både organisasjonenes evne til å bidra i analysefasen og i implementeringsfasen. Behovet for å etablere felles møteplasser og gjennomgå ulike scenarier, og øve samhandling vil ha en stor innvirkning på nasjonens evner til å møte slike kriser i fremtiden. Klarhet i forhold til ledelse, ansvars plassering og ansvarsområder for nasjonal innsats vil være utgangspunktet. Norsk Folkehjelp imøteser den videre behandling av disse spørsmålene og ser fram til å delta i diskusjonene videre mot målet. Vi stiller vår kompetanse og ressurser til rådighet for disse diskusjonene og er klare til også diskutere en mulig framtidig rolle i driften av de komponenter som endelig etableres.

Eva Bjøreng

Generalsekretær
Norsk Folkehjelp